

"גרוטות רכב" — רכב שיצא מכלל שימוש מחמת שהתיישן, שפורק או שנקבע כרכב באובדן גמור, וכן שלד של רכב או חלקים ממנו ;
 "השלכה" — לרבות זריקה, שפיכה, נטישה או השארה ;

"מכל למשקה" — כלי קיבול לשימוש חד-פעמי עשוי מתכת, זכוכית, פלסטיק, נייר או חומר אחר, שמשווקים בו משקה, למעט חלב ומוצריו, בין שהוא ריק ובין שהוא מלא ;
 "פסולת" — לרבות שיירי מזון, קליפות, ניירות, בקבוקים, תיבות, קופסאות, קרטונים, אריות למיניהן, גרוטאות, גורי עץ, קרשים, סמרטוטים, בדלי סיגריות, אשפה מכל סוג וכן כל דבר אחר העלול לגרום אי נקיון או אי סדר, למעט פסולת בנין וגרוטות רכב ;

"פסולת בנין" — חמרים ושיירי חמרים המשמשים לבניה, או שמשמשים בהם בקשר לעבודות בניה, לרבות ערימות אדמה וחלקי הריסות של מבנים ;

"רכב", "רכב מסחרי" ו"רכב ציבורי" — כמשמעותם בפקודת התעבורה¹ ;

"רשות הרבים" — כל מקום שהציבור רשאי להשתמש בו או לעבור בו או שהציבור משתמש או עובר בו למעשה ;

"רשות מקומית" — למעט ועד מקומי.

2. לא ישליך אדם פסולת, פסולת בנין או גרוטות רכב ברשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד, ולא ילכלך את רשות הרבים.

איסור כלול
 והשלכת פסולת

3. כל מי שבירדו השגחה על קטין שטרם מלאו לו שלוש עשרה שנים, הנמצא עמו ברכב, לא יניח לקטין להשליך פסולת מהרכב.

אחריות לגבי
 קטינים ברכב

4. (א) הוכח כי פסולת או פסולת בנין הושלכו מתוך רכב, רואים, לענין סעיף 2, את בעל הרכב או את האדם האחראי לרכב, כאילו הוא השליך את הפסולת או את פסולת הבנין, זולת אם הוכיח שלא הוא עשה כן ואת זהותו של האדם שהרכב היה ברשותו בעת ההשלכה, או שהרכב נלקח ללא הסכמתו.

חוקת לענין
 השלכת פסולת
 ופסולת בנין
 מתוך רכב

(ב) הוכח כי פסולת או פסולת בנין הושלכו מתוך רכב, רואים, לענין סעיף 2, את מי שנהג בו אותה עת כאילו הוא השליך את הפסולת או את פסולת הבנין, זולת אם הוכיח שלא הוא עשה כן ואת זהותו של המשליך ; הוראה זו לא תחול לגבי מי שנהג באוטובוס או ברכב ציבורי, למעט מונית, וכן לא תחול על מי שנהג ברכב מסחרי בלתי אחד כאשר הפסולת הושלכה מתוך החלק הנפרד מתא הנהג.

5. הושלכה גרוטת רכב, רואים, לענין סעיף 2, את בעלה כאילו הוא שהשליכה, זולת אם הוכיח שלא הוא עשה כן וברשות מי היתה גרוטת הרכב אותה עת, או שגרוטת הרכב נלקחה ללא הסכמתו.

חוקת לענין
 גרוטות רכב

* נתקבל בכנסת ביום כ"ו באייר התשמ"ד (29 במאי 1984) ; הצעת החוק דבריה הסבר פורסמו בה"ח 1665, התשמ"ד, עמ' 164.

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173 ; ס"ת התשמ"ד, עמ' 30.

6. באוטובוס, ברכב ציבורי וברכב מסחרי בלתי אחוד בחלק הנפרד מתא הנהג, יקבע בעל הרכב או נהגו, בצורה גלוייה לעין, שלטים המורים על איסור השלכת פסולת מהרכב.
7. (א) רשות מקומית תקבע, בכפוף לכל דין, אתרים לסילוק פסולת בנין וגרוטות רכב, בין בתחומה ובין מחוצה לו בתאום עם הרשות המקומית הנוגעת בדבר; קביעה כאמור יכול שתיעשה במשותף בידי מספר רשויות מקומיות ויכול שתיעשה על פי הוראת שר הפנים.
- (ב) רשות מקומית רשאית לקבוע כי אתר כאמור בסעיף קטן (א) ישמש גם לסילוק גרוטאות שאינן גרוטות רכב.
- (ג) הרשות המקומית תפרסם ברבים הודעה על מקומם של אתרים שנקבעו כאמור.
- (ד) לא יפנה אדם פסולת בנין, גרוטאות או גרוטות רכב אלא לאתר כאמור.
- (ה) לענין סעיף זה, "רשות מקומית" — עיריה או מועצה מקומית.
8. (א) רשות מקומית או מי ששר הפנים הסמיכו לכך (להלן — רשות מוסמכת), רשאית לסלק גרוטות רכב שהושלכו ברשות הרבים או ברשות היחיד, למעט גרוטאות המצויות בחצריו של מי שמחזיק בהן כדין, או מנהל בהן כדין עסק בגרוטות רכב.
- (ב) לא תשתמש רשות מוסמכת בסמכותה לסלק גרוטות רכב לפי סעיף זה אלא לאחר שדרשה בכתב מבעלה או מהמחזיק בה לפנותה תוך תקופה שקבעה בדרישה והוא לא עשה כן, ולאחר שהודעה בדבר כוונתה לסלק את הגרוטה הודבקה עליה במקום הנראה לעין, 48 שעות לפחות לפני ביצוע הסילוק.
- (ג) לא ניתן לזהות את בעלה של גרוטת הרכב, רשאית הרשות המוסמכת לסלקה אם היא נמצאת באותו מקום לפחות חודש ימים ואם בנסיבות הענין סביר להניח כי בעלה התייאש ממנה מחמת מיעוט שוויה.
- (ד) סולקה גרוטות רכב כאמור בסעיף קטן (א), זכאית הרשות המוסמכת שסילקה את הגרוטה להחזיר הוצאותיה ממי שנמסרה לו דרישה כאמור בסעיף קטן (א); תעודה מאת הרשות המוסמכת המפרטת הוצאות אלו, תהא ראייה לכך.
9. לא ייצר אדם ולא ישווק יבואן מכלים למשקה, אלא אם כן מודפס או מוטבע עליהם או על תווית שעליהם, סימון גראה לעין בדבר איסור השלכת פסולת, הכל לפי קביעת שר התעשייה והמסחר, בהתייעצות עם שר הבריאות.
10. (א) מוקמת בזה קרן לשמירת הנקיון במסגרת משרד הפנים (להלן — הקרן).
- (ב) מטרת הקרן תהיה לרכוש אמצעים כספיים לשמירה על הנקיון ולמניעת השלכת פסולת, ובכלל זה לקידום ולעידוד פעולות חינוך והסברה, לפיקוח ולאכיפת הדינים לשמירת הנקיון.
- (ג) שר הפנים יתקין תקנות בדבר סדרי הפעלת הקרן.
- (ד) כספי הקרן ייועדו למטרותיה בלבד ויוצאו לפי הוראות שר הפנים, בהסכמת שר האוצר.
- (ה) כספי הקרן יבואו מהיטל לפי סעיף 11, קנסות לפי סעיף 13, הקצבות מתקציב המדינה ותרומות.

חובת שילוט
ברכב

אתרים לסילוק
פסולת בנין
וגרוטות רכב

סמכות סילוק
גרוטות רכב

סימון מכלים
למשקה

קרן לשמירת
הנקיון

(ו) שר הפנים ידווח לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת בסוף כל שנת תקציב על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה.

11. (א) שר הפנים, יקבע בתקנות היטל לשמירת הנקיון (להלן — ההיטל) על יצרנים ויבואנים של מכלים למשקאות; שיעורו, אופן הצמדתו ודרכי גבייתו של ההיטל ייקבעו בהסכמת שר האוצר.

היטל לשמירת
הנקיון

(ב) ההכנסות מן ההיטל ישולמו לקרן.

(ג) על גביית ההיטל תחול פקודת המסים (גביה) ².

12. (א) שר הפנים ימנה מפקחים לענין חוק זה מבין עובדי המדינה ומבין מי שמונה כדין כפקח או כמפקח מכות חיקוק, וכן מתוך רשימות פקחים ומפקחים שהגישו לו איגודי ערים, עיריות, מועצות מקומיות, רשויות נחלים ומעיינות, רשויות ניקון, רשות הנמלים, רשות שדות התעופה, מינהל מקרקעי ישראל, קרן קיימת לישראל, רשות גנים לאומיים ורשות שמורות הטבע.

מפקחים ונאמני
נקיון

(ב) למפקח כאמור תהיה סמכות לערוך חקירות על עבירות לפי חוק זה; בהשתמשו בסמכות כאמור —

(1) יהיו למפקח סמכויות שוטר לפי סעיף 2 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט—1969 ³;

(2) יהיה מפקח רשאי להשתמש בכל הסמכויות הנתונות לקצין משטרה בדרגת מפקח לפי סעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות) ⁴, וסעיף 3 לפקודה האמורה יחול על הודעה שרשם מכות סמכות זו.

(ג) שר הפנים או ראש רשות מקומית, לגבי תחום אותה רשות ובהסכמת מפקד מחוז במשטרת ישראל, רשאים למנות כל אדם להיות נאמן נקיון; נאמן נקיון שמונה כאמור רשאי, לאחר שהציג תעודת מינויו כנאמן נקיון, לדרוש ממי שעבר לנגד עיניו עבירה על חוק זה להודות בפניו; מי שנדרש להודות כאמור חייב לעשות כן.

13. (א) העובר על הוראה מהוראות חוק זה, דינו — קנס.

עונשין וייעוד
קנסות

(ב) קנס שהוטל בעבירה לפי חוק זה ישולם לקרן; אולם אם הוטל הקנס בבית משפט לעניינים מקומיים, ישולם לקופת הרשות המקומית שבתחומיה נעברה העבירה.

14. (א) בית משפט שהרשיע אדם בעבירה על חוק זה רשאי, בגזר הדין, בנוסף לכל עונש שיטיל, לחייבו בתשלום הוצאות הניקוי, אם הוגשה לו על כך בקשה מאת מי שהוציאן.

חיוב בהוצאות
ניקוי

(ב) לענין גביית הסכום שנפסק, החלטה לפי סעיף זה כמות כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית.

(ג) הורשעו בעבירה יותר מאדם אחד, רשאי בית המשפט בהחלטה לפי סעיף זה, להטיל את תשלום ההוצאות על כולם או חלקם, יחד ולחוד, או לחלק סכום זה ביניהם, הכל כפי שנראה לבית המשפט בנסיבות הענין.

(ד) לא פסק בית המשפט בבקשה לפי סעיף זה לגופה, לא יגרע הדבר מזכותו של מי שהוציא את ההוצאות לתבען בתובענה רגילה.

2 חוקי אי"י, כרך ב', פרק קל"ו, עמ' 1399; ס"ח התשמ"א, עמ' 157.

3 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284; התש"ם, עמ' 116.

4 חוקי אי"י, כרך א', עמ' 467; ס"ח התשכ"ה, עמ' 53.

15. נעברה עבירה לפי חוק זה בידי תאגיד, יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או פקיד באותו תאגיד ואחראי לענין הנידון, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.
16. (א) שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.
(ב) תקנות לפי חוק זה יותקנו באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.
17. חוק זה יחול גם על המדינה.
18. הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין אחר ולא לגרוע מהן.
19. רשות מקומית רשאית להתקין חוקי עזר בכל ענין שחוק זה דן בו, למעט בעניינים הנידונים בסעיפים 9, 10 ו-11 ולרבות —
- (1) קביעת הוראות בדבר אחריותו של בעל מגרש לנקיון מגרשו והטלת אחריות זו גם על מי שמייצג את בעל המגרש לצורך תשלום מסים או לענין ניצולו המסחרי או שמירת ערכו;
(2) התנאת מתן תעודה לפי סעיף 324 לפקודת העיריות⁵, בתשלום כל קנס שהוטל לפי חוק זה או לפי חוק עזר שהותקן לפי סעיף זה.
20. בתוספת השניה לחוק בתי המשפט, התשי"ז—1957⁶, בסופה יבוא:
"21. חוק שמירת הנקיון, התשמ"ד—1984."
21. בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב—1982⁷, בתוספת השניה, בסופה יבוא:
"13. עבירה לפי סעיף 2 לחוק שמירת הנקיון, התשמ"ד—1984, שנעברה ברשות היחיד של הקובל."
22. חוק שמירת הנקיון, התשל"ו—1976⁸ — בטל.
23. (א) תחילתו של חוק זה למעט סעיף 9, בתום 60 ימים מיום פרסומו; תחילתו של סעיף 9 בתום שנה מיום פרסומו של חוק זה.
(ב) קביעת אתר כאמור בסעיף 7 תיעשה לא יאוחר מתום שנה מיום פרסום חוק זה.

יוסף בורג
שר הפנים

יצחק שמיר
ראש הממשלה

חיים הרצוג
נשיא המדינה

5 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197; ס"ח התשמ"ד, עמ' 49.

6 ס"ח התשי"ז, עמ' 148; התשמ"ד, עמ' 82.

7 ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשמ"ג, עמ' 145.

8 ס"ח התשל"ו, עמ' 269.